

Besplatan
magazin

www.superinfo.ba

Superinfo

31.1.2019. / broj 203

RADNI SASTANAK NADLEŽNIH ZA BRIGU I MJERE NA ZAŠTITI KVALITETA ZRAKA

Ministarstvo za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline Zeničko-dobojskog kantona i Univerzitet u Zenici priredili su radni sastanak s predstavnicima industrijskih kompanija, komunalnih preduzeća i organa vlasti, nadležnih za brigu i mjere na zaštitu kvaliteta zraka.

Razmatran je tekst Akcionog plana zaštite kvaliteta zraka za područje kantona, s ciljem usaglašavanja prijedloga za provodiva rešenja u ovoj oblasti.

Prema registru zagađivača kojim upravlja zenički Metalurški institut Kemal Kapetanović, porijeklo više od 90 posto zagađenja u mjestima Zeničko-dobojskog kantona su industrijska postrojenja, no nemali problem su individualna ložišta i male kotlovnice, kao i saobraćaj.

„Kvalitet zraka je u cijelom Zeničko-dobojskom kantonu izuzetno loš. U zimskim mjesecima, takvom stanju doprinose ne samo visoke emisije zagađenja, nego i nepovoljni meteorološki uslovi i karakteristike reljefa“, ističe profesor Šefket Goletić, šef Katedre za ekološko inženjerstvo na Mašinskom fakultetu u Zenici.

„Sve to pokazuje da nam treba zdrava integralna politika upravljanja kvalitetom zraka“, dodaje Goletić.

Kao svijetao primjer brige o okolišu među industrijskim zagađivačima

označena je na današnjem sastanku kakanjska cementara.

„Nastojimo dostići evropske ekološke standarde u zaštiti okoliša, a to je moguće jedino ozbiljnim pristupom, stalnom edukacijom i ulaganjem u savremenu opremu. Od 2000. godine kada je kakanjsku cementaru preuzeila Heidelberg cement grupacija, primjenjujemo najbolje raspoložive tehnike (BAT). Na taj način, smanjili smo emisije prašine za 99 posto, emisiju otpadnih voda za 95 posto, a trenutno smo u fazi redukcije emisija sumpor-dioksida u atmosferu“, kaže Almir Bajtarević, menadžer za kvalitet i zaštitu okoliša u Tvornici cementa Kakanj.

Što se tiče praćenja stanja zagađenosti zraka, iz Metalurškog instituta Kemal Kapetanović, ovlaštenog za prikupljanje i distribuciju podataka iz cijelog Zeničko-dobojskog kantona najavljuju da će sistem monitoringa biti zaokružen

upošljavanjem nekoliko IT inženjera, koji će operativno upravljati podacima.

„Zbog nedostajećih IT stručnjaka, mi podatke sa monitoring stanica možemo objavljivati samo na stranici Federalnog hidrometeorološkog zavoda i morali smo angažovati strane kuće da nam prebacе registrar zagađenja iz Zagreba na naš server... U postupku smo zapošljavanja potrebnih stručnjaka, dobili smo odobrenje za zapošljavanje dva čovjeka i nadam se da će Centar tokom ove godine profunkcionisati u punom kapacitetu“, kaže Halim Prcanović, rukovodilac Zavoda za zaštitu i ekologiju Metalurškog instituta Kemal Kapetanović.

U narednih 15-ak dana očekuju se prijedlozi sudionika današnjeg sastanka na tekst Akcionog plana zaštite kvaliteta zraka, nakon čega će se ovaj strateški dokument naći i pred Vladom Zeničko-dobojskog kantona.

TRADICIONALNA PRESS KONFERENCIJA UNIVERZITETA U ZENICI

Rektor Univerziteta u Zenici, dr. Damir Kukić, sa prorektorima i saradnicima, ugostio je novinare tokom tradicionalne neformalne press konferencije, na kojoj je govora bilo o sadašnjem mjestu i planovima ove visoko-obrazovne institucije.

“Univerzitet u Zenici ove godine obilježava punih 20 godina rada i djelovanja. Trenutno najveći problem je opadanje broja studenata”,

ukazao je rektor, profesor Damir Kukić. „To je već višegodišnji trend, koji će biti teško zau staviti. Nastojaćemo to unapređenjem kvaliteta nastave, kao i osnivanjem dva nova studijska odsjeka prvog, jednog u drugom ciklusu i dva nova doktorska studija“, kazao je Kukić. U ovoj akademskoj godini, osam fakulteta Univerziteta u Zenici pohađa pet hiljada studenata.

KONFERENCIJA ZA MEDIJE SINDIKALNE ORGANIZACIJE GRADA ZENICA

U Gradskoj upravi Zenice je održana konferencija za medije Sindikalne organizacije Grada Zenica. Predsjednik Sindikalne organizacije Nermi Ljubović iznio je predstavnicima medija stavove sindikata povodom neusvajanja Odluke o privremenom finansiranju Grada Zenica za period 01.01. – 31.03.2020. godine.

Podsjetio je kako je neusvajanjem Odluke o privremenom finansiranju Grada Zenica za period 01.01. – 31.03.2020. godine odnosno Prijedloga Budžeta Grada Zenica za 2020. godinu došlo do nemogućnosti funkcionalisanja Grada kao jedinice lokalne samouprave, odnosno nemogućnosti finansiranja svih poslova, funkcija i programa iz nadležnosti Grada, nemogućnosti izmirenja svih obaveza utvrđenih zakonskim propisima (porezi, doprinosi, porezi na dodatu vrijednost), kao i obaveza preuzetih po osnovu zaključenih sporazuma, a što će stvoriti dodatne obaveze na ime plaćanja zateznih kamata i novčanih kazni.

Također, u ime Sindikalne organiza-

cije Grada Zenica je izrazio zabrinutost, posebno za posljedice koje se odnose na nemogućnost nabavke potrebnih sredstava za rad gradskih službi, Professionalne vatrogasne jedinice Grada Zenica i JU Centar za socijalni rad Zenica te nemogućnost isplate plaća i drugih naknada za zaposlenike Gradske uprave Zenica.

Na pitanje novinara da li je rukovodstvo Sindikalne organizacije Grada Zenica o posljedicama neusvajanja Odluke o privremenom finansiranju Grada Zenica za period 01.01. – 31.03.2020. godine odnosno Prijedloga Budžeta Grada Zenica za 2020. godinu razgovaralo s Gradonačelnikom kao ovlaštenim predlagачem budžeta

Grada Zenica, odgovorila je članica sindikata Emilia Pašalić.

“Razgovarali smo o tom pitanju s Gradonačelnikom. To je bila i naša statutarna obaveza. Želim naglasiti da smo mi kao sindikalna organizacija dužni štititi interes naših članova i ovom prilikom pozivamo vijećnike Gradskog vijeća Zenice i Gradonačelnika da u što kraćem vremenu iznađu rješenje za novonastalu situaciju”, rekla je Pašalić.

Na konferenciji je najavljeni i mogućnost štrajka upozorenja ukoliko do prve polovine narednog mjeseca ne dođe do nesmetanog obavljanja poslova iz nadležnosti Grada Zenica, ali i isplata plaća i drugih naknada koje nemaju karakter plaća.

ODOBRENO VAĐENJE ZLATA U VAREŠU

Kompanija Eastern Mining potpisala je Aneks 4 ugovora o Koncesijskom odobrenju sa Ministarstvom privrede Zeničko-dobojskog kantona kojim se pored cinka, olova i barita, odobravaju i prava na zlato, srebro i bakar potvrđena višegodišnjim geološkim istraživanjem.

Aneksom su riješene sve zakske nejasnoće koje su nastale uslijed neusklađenosti kantonalnog i federalnog nivoa vlasti po pitanju prava na rudu, a ujedno je uklonjena obaveza za početkom eksploatacije do maja 2020. godine.

Također, Aneks uključuje povećanje minimalne godišnje koncesijske naknade sa trenutnih 1,50 KM na 3,90 KM po toni rovne rude.

“Ovim dogовором Zeničko-dobojski kanton pokazao je jasnou odlučnost da podrži otvaranje rudnika u Varešu”, istakao je generalni direktor kompanije Eastern Mining, Miloš Bošnjački.

U vrijeme izdavanja prvobitnog Koncesijskog odobrenja 2013. godine, historijske informacije dostupne za rudnik u Varešu nisu sadržavale dovoljno analiza za zlato, srebro i bakar

te se posljedično Odobrenje odnosilo specifično na olovu, cink i barit.

Ipak, od početka istraživanja i testiranja Eastern Mininga u 2017. godini, ustanovljene su značajne zalihe plemenitih metala na lokaciji Rupice što je naglašeno u procjenama rudarskih zaliha u julu 2019. godine.

Sada su ovim Aneksom usklađeni protokol Federalnog zakona o rудarstvu i komercijalni uslovi Koncesijskog odobrenja Zeničko-dobojskog kantona.

Eastern Mining d.o.o. bosanskohercegovačka je istraživačko-razvojna kompanija u vlasništvu kompanije Adriatic Metals iz Velike Britanije.

Primarni cilj kompanije fokusiran je na istraživanje i eksploraciju mineralnih resursa na prostoru općine Vareš. Fokus aktivnosti u 2020. godini bit će daljnja geološka istraživanja, kako na postojećem koncesionom prostoru tako i na širem regionalnom području, a sve u cilju povećanja potvrđenih rezervi rude i produženju životnog vijeka novog rudnika.

Prema trenutnom planu, otvaranje rudnika i početak proizvodnje planiran je 2022. godine.

RADIONICA O ENERGETSKOJ EFIKASNOSTI U MEDITERANSKIM ŠKOLAMA

U Zenici je priređena Regionalna konferencija u okviru implementacije aktivnosti projekta "Transfer energetske efikasnosti u mediteranskim školama" (TEESCHOOLS). Ovaj projekat odobren je u okviru Programa transnacionalne saradnje Interreg Mediteran 2014-2020 sa ciljem promocije održivog rasta u mediteranskom području, poticanjem inovativnih koncepata i prakse, te razumnjog korištenja resursa podržavajući društvene integracije kroz integrисани teritorijalni pristup koji se temelji na saradnji. "U projekat je uključeno ukupno 14 partnera sa područja Italije, Španije, Grčke, Hrvatske, Kipra, Francuske i Bosne i Hercegovine. Jedan od partnera na implementaciji projekta je i Stručna služba za razvoj i međunarodne projekte

Zeničko-dobojskog kantona", ukazala je Aida Redžić-Svraka, projekt koordinator. Na regionalnoj konferenciji predstavljene

su unaprijeđene politike i alati projekta, a za oko dva mjeseca planirano je održavanje završne konferencije.

MREŽA RODITELJA GRADA ZENICA U PODRŠCI RODITELJIMA DJECE S RIZIČNIM PONAŠANJEM

Mreža roditelja grada Zenice oformljena je nakon završenih seminara i radionica u sklopu IOM –ovog projekta „Podrška mladima u lokalnim zajednicama u BiH“.

Ovu grupu čine članovi koji su prije svega i sami roditelji, a dolaze iz različitih profesionalnih opredjeljenja, te svako shodno svom opredjeljenju i iskustvu doprinosi boljem radu i razvoju.

Realizacija projekta Uloga i značaj roditelja u prevenciji, identifikaciji i reagovanju u slučaju rizičnih ponašanja mladih, bila je tema tri radionice održane u MZ Janjići, Nemila i Arnauti kroz projekt "Upoznaj da bi spriječio" u organizaciji Mreže roditelja Grada Zenice, koja je nastala uz podršku Međunarodne organizacije za migracije (IOM).

Posljednja radionica realizovana je u MZ Arnauti kao završna, treća radionica gdje su nas dočekale majke djece različitih uzrasnih skupina, različitog obrazovnog statusa i zanimanja. Osim svog prisustva donijele su i domaće specijaliste koje smo degustirali uz druženje na kon radionice.

Nakon uvodnih riječi, međusobnog predstavljanja i upoznavanja, članovi Mreže roditelja Grada Zenice su sve prisutne putem prezentacije upoznali sa

svojim dosadašnjim radom, ciljevima, zadacima i rezultatima.

Tom prilikom istakli su da su osnovni zadaci i aktivnosti Mreže roditelja usmjereni na prevenciju vršnjačkog nasilja, mogućeg nasilnog ponašanja mladih, prevenciji nasilnog ekstremizma i radikalizma, smanjivanju lošeg uticaja okoline, te podršku mladima i njihovim roditeljima. Osim navedenog, zadatak Mreže roditelja je da usvojena znanja prenose dalje u svoju lokalnu zajednicu kroz različite projekte i radionice.

U drugom, glavnom dijelu, uslijedila su edukativna predavanja na teme: Komunikacija, Odgojni stilovi, Adolescencija i karakteristike, Komunikacija roditelj – dijete, Konflikti i nenasilno rješavanje konfliktata.

Kao završni dio današnjeg druženja

korištena je diskusija na prezentovano i pitanja. Nakon završene treće/zadnje radionice predviđene ovim projektom možemo zaključiti da su ciljevi projekta ostvareni. Domaćini sve tri MZ su podržali ideju Mreže roditelja, iznijeli su svoja iskustva i problematiku sa kojom se susreću, te izrazili želju za saradnjom i potrebu za ovakvim sastancima koji bi trebali biti obaveza sa ciljem druženja, međusobnog upoznavanja, razmjene iskustava i uzajamne pomoći kako bi konični cilj bio što bolji i za dobrobit cijele društvene zajednice.

Ova aktivnost je dio krovnog projekta "Podrska mladima u lokalnim zajednicama u BiH" koji implementira Međunarodna organizacija za migracije (IOM) uz finansijsku podršku Vlade Ujedinjenog Kraljevstva.

TIMOD EXPO POSTAJE TRADICIONALNA SAJAMSKA MANIFESTACIJA

Travnik, centar tekstilne industrije u BiH, i ove godine će u periodu od 28. do 30. maja biti domaćin Specijalizovanog sajma tečstila, kože i obuće Timod EXPO 2020, a cilj je da ovo postane

tradicionalna strukovna manifestacija, rečeno je na konferenciji za novinare Organizacionog odbora u Travniku.

-Želja nam je bila da tekstilnoj industriji u Travniku, gdje radi preko 5.200 radnika ponudimo sajam kakav zaslužuje. Dobili smo pohvale izlagača za prošlogodišnje prvo izdanje Sajma i želja nam je da to postane tradicija i da ostane na strukovnom nivou. Ove godine idemo korak dalje. – istaknuo je načelnik Općine Travnik i član Organizacionog odbora, Admir Hadžiemrić.

Organizator ove manifestacije, uz Općinu Travnik, je i Regionalna razvojna agencija (REZ).

-Općina Travnik je pred sebe postavila vizionarski cilj i mi

smo to tehnički podržali, a sve je u dobroj mjeri i ostvareno. Podrška tekstilnoj industriji je i podrška razvoju privrede i izvozu. Ove godine očekujemo učesnike iz još više zemalja. –

istaknula je Maja Kišić, v.d. direktorica Regionalne razvojne agencije (REZ).

Prema riječima, Amira Međića, sekretara Udruženja tekstila obuće i kože BiH (UTOK), ovakva vrsta sajma, Travniku kao centru tekstilne i industrije obuće, je potreban.

-Ove godine ćemo uložiti još više napora i praviti biznis na sajmu. Firme moraju naći svoj interes, ali i dati svoj doprinos. – naglasio je Međić.

Prvi sajam kojeg su organizirali Općina Travnik i Regionalna razvojna agencija (REZ) održan je u apilu 2019. godine i okupio je tridesetak izlagača iz oblasti tečstila, kože i obuće iz Italije, Slovenije, Hrvatske, Srbije, Poljske i Bosne i Hercegovine.

RADOVI NA IZGRADNJI NOVIH ŠEST DJEČIJIH IGRALIŠTA U ZENICI

S prvim toplijim danima, nastaviti će se radovi na izgradnji novih šest igrališta na području našeg grada, poručuju predstavnici Gradske uprave.

Naime, na Mokušnicama su urađeni iskopi za dva igrališta za najmlađe Zeničane, dok se po jedno gradi u mjesnim zajednicama Jalija, Zmajevac, Nova Zenica i Koprivna.

„Od samog početka svog manda, zenički gradonačelnik naglašava da svaka mahala ili svako naselje zaslužuje sportsko ili dječje igralište. Prošle godine smo gradili i igralište u Klopču, koje je već u upotrebi, a trenutno, Gradska uprava radi na realizaciji trinaest projekata, a koja se tiču sportskih ili dječjih igrališta. 2019. godine iz Gradske uprave je za igrališta izdvojeno 150.000 maraka, te je dodatnih 150.000 maraka planirano i za tekuću 2020. godinu, no trenutno smo, neusvajanjem budžeta ili Odluke o privremenom finansiranju, u nemogućnosti utrošiti spomenute novce“, poručila je za portal Zenicainfo.ba

Sumea Mujkanović, pomoćnica gradonačelnika za boračko-invalidsku i socijalnu zaštitu, stambene poslove i društvene djelatnosti. 2017. godine izgrađena su tri dječja igrališta. 2018. godine izgrađeno je novih pet dječjih igrališta i

jedan sportski poligon, dok su u 2019. godini osigurana sredstva za izgradnju spomenutih šest dječjih igrališta, čiji se završetak očekuje uskoro, a sve u cilju što kvalitetnije zabave za naše najmlađe sugrađane.

LUXCLEAR™
PROTECT

Za transparentnu i sjajnu
tuš kabinu kao prvog dana

Uz Luxclear Protect, tuš kabina će zadržati transparentnost i sjaj godinama. Zahvaljujući premazu na površini stakla, Luxclear Protect neće imati vidljivih tragova korozije i mrlja tijekom čitavog vijeka upotrebe proizvoda.

kristal®
Vaš svijet stakla

info@kristal.eu
www.kristal.eu

T +387 30 717 733
F +387 30 713 111
Poslovni centar 96
72250 Vitez BiH

PRAVNI FAKULTET U ZENICI OBILJEŽIO DAN SJEĆANJA NA HOLOCAUST

Dan sjećanja na holokaust, međunarodni dan sjećanja kojim se želi podsjetiti na sve žrtve nacističkih režima tokom Drugog svjetskog rata, obilježio je Pravni fakultet Univerziteta u Zenici.

Namjera Izložbe „Kada su komšije bili ljudi“, postavljene u auli Pravnog fakulteta, je ukazati na one koji su, ponekad i po cijenu vlastitih života, spašavali jevreje Bosne i Hercegovine, od progona i logora. Zovu ih pravednicima. To su ljudi koji su u namjeri da spase svoje komšije jevreje rizikovali da i sami budu zatočeni u koncentracione logore, što se u istoriji i dešavalo. Autor Izložbe, nastale još prije 13 godina, istoričar, Eli Tauber, autor je knjige istovjetnog naslova. „Smatra se da je prije Drugog svjetskog rata u BiH živjelo 14.500 jevreja i da ih je 30 do 35 odsto preživjelo, prvenstveno zahvaljujući hrabrim postupcima pripadnika drugih naroda, koji su ih štitili. Najvećim dijelom preživjeli su jevreji Sarajeva. Mnogi su se od progona sklonili u Mostar,

gdje su ih do kapitulacije štitili Italijani. U svakom slučaju, ove istine ne smiju pasti u zaborav!“, kaže dr Eli Tauber.

Izložbu je svečano otvorio dekan Pravog fakulteta u Zenici, prof. dr. sc. Enes Bikić, nakon čega je održana studentska debata i panel diskusija sa istaknutim univerzitskim profesorima

iz Sarajeva i Zenice. Pored autora izložbe i knjige „Kada su komšije bili ljudi“, dr Elija Taubera, uvodničari su bili dr Dževad Drino, dr Benjamina Londrc, dr Ajdin Huseinspahić i dr Sabina Subašić – Galijatović. Moderator događaja bio je dr Enis Omeragić sa Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici.

HORTIKULTURNO UREĐENJE “POSLOVNE ZONE ZENICA 1”

Nedavno je počela realizacija Ugovora o hortikulturnom uređenju Poslovne zone “Zenica 1” između Grada Zenica i preduzeća “Agro-vrt” d.o.o. Kakanj. Izvršena je sadnja vrsta katalpa i srebrne smrče koje posjeduju izražene estetske i naročite sanitarnе vrijednosti, što je posebno važno zbog lokacije izvođenja radova i blizine industrijskih postrojenja. Na ulazu u Poslovnu Zonu “Zenica 1” provedene su aktivnosti na građevinskim radovima – uklanjanje asfalta i podloge sa dovozom i planiranjem zemlje, te sadnja drveća, ukrasnog bilja

i formiranja travnjaka. Izvršena je sadnja ukupno 16 komada crvenolisne džanarike, tri komada srebrne smrče i sadnja osam komada katalpi. Uskoro će na površini od 600 m² posaćena trava, a sa povoljnijim vremenskim prilikama nastaviti će se i hortikulturno uređenje na zelenoj površini kod zgrade Zeničke razvojne agencije ZEDA, u smislu sadnje ružičnjaka, sa ružama polijantama i bordurom od šimšira. Rok izvođenja radova je kraj mjeseca februara. Vrijednost ugovorenih radova iznosi 19.985,00 KM (bez uračunatog PDV-a).

RAZVODI I NAPLATE ALIMENTACIJA NAJČEŠĆI PROBLEMI KLIJENTICA CENTRA ŽENSKIH PRAVA

Razvodi i nemoćnost naplate alimentacionog duga su problemi zbog kojih se klijentice najčešće obrate za pomoć zeničkom Centru ženskih prava koji pruža besplatnu pravnu pomoć u prostorijama zgrade stare Općine u Zenici, prostorijama Centra ženskih prava ili Centru za socijalni rad. Zenički Centar

ženskih prava tokom 2019. godine odazvao se na pozive za pravnu pomoć i pružio usluge za 1212 klijentica i 28 klijenata. Ukupno 1240 usluga pravne pomoći obavljeno je iz različitih oblasti, porodičnog, radnog, socijalnog i krivičnog prava, te zaštite od diskriminacije. Bilježe i 2520 usluga u vidu usmenih savjeta i sačinjavanja pismenih podnesaka. Klijentice su najčešće nezaposlene, socijalno ugrožene, sa završenom srednjom školom, žrtve različitog oblika nasilja, prije svega psihološkog, fizičkog i ekonomskog. "Kao i predhodnih godina najviše upita i pruženih usluga bilo je iz oblasti porodičnog prava, 77%. Razvodi i problemi nenaplate alimentacionog duga su predmeti zbog kojih se klijentice najčešće javljaju", kaže Edina Sejmenović, članica Centra ženskih prava, dodajući da je razlog tome, između ostalog, što država nije ponudila nikakvo

adekvatno rješenje, poput alimentacionog fonda. Jedan od problema je i što dužnici manipulišu konstantnim mijenjanjem radnog mjesto, radnim statusom, odnosno, radom na crno, te prikazom neposjedovanja imovine. Ono što Centar, u tim slučajevima, može da uradi jeste sačinjavanje tužbe za izvršenje sud

ske presude, potraživanje alimentacionog duga, a posljednje čemu se pribjegava, ukoliko se ne uspije predhodno postići, jeste krivična prijava.

Pravna pomoć Centra ženskih prava dostupna je i ženama i muškarcima svih starosnih kategorija. Prema riječima naše sagovornice Sejmenović, 2019. godine najviše klijentica se javilo u životnoj dobi od 30 do 50 godina, najmlađa je imala samo 16, najstarija 75 godina. U starijoj životnoj dobi problemi zbog kojih se klijenti obraćaju su socijalnog domena, zdravstvena ili socijalna zaštita ili ostvarivanje prava na penziju i invalidsko pravo.

Ove godine Centar ženskih prava, kaže Sejmenović, muškim osobama je pružio pomoć isključivo kada je u pitanju dobrobit djeteta ili zaštita od diskriminacije.

OBILJEŽENO 25 GODINA POSTOJANJA KATOLIČKOG ŠKOLSKOG CENTRA ZENICA

Dvadeset i pet godina postojanja i djelovanja Katoličkog školskog centra „Sveti Pavao“ Zenica obilježeno je svečanošću u prepunom amfiteatru ovog centra.

Tim povodom, mnogim štovaocima ove obrazovne ustanove predstavljena je i monografija pod nazivom „Vivat, floreat, crescat, schola nostra“.

„Osim za proslavu ove, itekako bitne, godišnjice, koristimo priliku i da se osvrnemo unazad i pogledamo koliko smo do sada postigli, ali i koliko posla nas čeka u budućnosti. Kroz samu monografiju, sve vrijeme provlačimo ideju jednog mozaika. Malim koracima, kamen po kamen

stvaramo školu, ali onu školu koju ne čine samo zidovi, nego naši učenici i uposlenici. Stoga, ovu monografiju posvetili smo prvenstveno onom užem krugu ljudi koji su direktno vezani za rad i djelovanje KSC „Sveti Pavao“ u Zenici“, poručio je Dražen Kustura, svećenik Vrhbosanske nadbiskupije.

Monografija je urađena na 298 stranica. Glavni i odgovorni urednik iste bio je ravnatelj vlč. Vlatko Rosić, lekturu i korekturu uradila je prof. Nada Abramović, dok su se za likovno – grafičko oblikovanje pobrinuli prof. Miroslav Šetka i Dragan Ivanković. Predstavljanje monografije, pored vlč. Dražena Kusture, upriličili su i dr. Sandra Bjelan-Guska te mons. Luka Tunjić.

TRI GODINE RADA ZENIČKOG AZILA ZA PSE, NAJBOLJEG U REGIONU

Azil za pse u Stranjanima kod Zenice, nakon tri godine rada, može se bez sigurno nazvati najboljim rješenjem za humani smještaj napuštenih životinja u Bosni i Hercegovini. Zeničani, a i oni koji su dolazili u ovaj grad, mogu se prisjetiti stanja otprije više od tri godina kada su svakodnevni bili napadi, ali i oštećenja vozila, dok su čopori pasa bili su gotovo u svakom naselju, na svakoj raskrsnici.

Grad Zenica je povjerio kompaniji ALBA Zenica prije tri godine brigu o ranije izgrađenom Azilu, a iz ove kompanije kažu da je prva godina bila najteža zbog svih procesa učenja, obuke ljudi, upoznavanja i poštivanja svih zakonskih odredbi u BiH. Stalne i nenajavljuvane posjete federalnih i kantonalskih inspekcijskih službi su se uvjerenile da se posao upravljanja azilom vodi besprekorno.

ALBA je, vjerojatno, jedina kompanija koja kontinuirano provodi edukaciju svojih zaposlenika, uvodi nove standarde, ali i pruža pomoći i sarađuje sa svim zainteresovanim. Da se u ovoj kompaniji ozbiljno pristupilo edukaciji i obuci zaposlenika, govori i obuka za zaposlenike skloništa za pse i higijenskog servisa u Stranjanima, koja

je obuhvatila četiri cjeline važne za rad u skloništu i higijenskom servisu, od upoznavanja sa posebnostima ovih domaćih životinja, preko postupka hvatanja i postupanja sa njima, do zaštite od bolesti koje prenose i organizacije rada Skloni-

Austrijom i Hrvatskom unijela i evropska iskustva i način u rad azila za pse. Dodatne posjete i kontrola rada je izvršena i čak iz matične firme iz Berlina (Njemačka). Garancija kvalitete je i stalno kontrolirani ISO Standardi 9001 i 14001.

šta. Edukaciju su proveli predstavnici ALBA-e, Instituta za zdravje i sigurnost hrane Zenica, te veterinarske stаницe Weta.

U međuvremenu, napravljen je dodatni iskorak, te u razmjeni sa Njemačkom,

-Najveći problem i dalje predstavlja to što se sumnja da se u Zenicu dovoze psi iz drugih sredina i gradova, jer je Zenica jedini grad u Bosni i Hercegovini koji je na ovaj način profesionalno riješio problem napuštenih pasa. Svjesni smo da ovakav kvalitetan način vođenja azila za pse nosi sa sobom i troškove, ali ono što je najbitnije je da ovaj objekat radi po Zakonu o dobrobiti životinja. Smještaj je osiguran za više od 100 pasa koji imaju hranu, vodu, grijanje i potrebnu veterinarsku brigu. Ujedno smo i ponosni što danas i ostale kolege dolaze vidjeti i nešto naučiti od nas, rekli su iz ALBA-e.

Nakon tri godine uspješnog rada ovaj posao je za zaposlene u Azilu postao i strast, jer niko ne može ostati bezsjećajan pored "stanara" Azila, koji su svakom posjetiocu, a radnicima pogotovo, osvojili srca "na prvu". Iz ALBA-e napominju - ukoliko je neko od građana Zenice ili drugog grada zainteresiran za udomljavanje nekog od pasa, može se slobodno obratiti u firmu ALBA Zenica, potom posjetiti Azil, odabratи ljubimca, te nakon ispunjavanja formalnih uvjeta i izmirenja osnovnih troškova, preuzeti brigu o jednom ili više pasa.

U ALBA Zenica vjeruju da će nastaviti unaprijeđivati ovu uslugu i biti na raspolaganju za rješavanje nagomilanih problema Zeničana sa psima bez stalne adrese.

AMBASADOR VELIKE BRITANIJE POSJETIO VLADU SBK

Ambasador Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske u Bosni i Hercegovini Matthew Field, sa saradnicom gospodrom Lucy Gray, zaposlenicom Ureda za vanjske poslove u Londonu, posjetio je Srednjobosanski kanton i održao radni sastanak s premijerom Srednjobosanskog kantona, Tahirom Lendom i predsjedavajućim Skupštine Srednjobosanskog kantona, Josipom Kvasinom.

Na sastanku se razgovaralo o aktuelnoj situaciji u Srednjobosanskom kantonu, o saradnji Vlade Velike Britanije s Bosnom i Hercegovinom, te o političkoj situaciji i napretku Srednjobosanskog kantona prema Evropskoj uniji.

Prvenstveno se razgovaralo o razvoju i poboljšanju sistema obrazovanja u Srednjobosanskom kantonu, odnosno razvoju zanimanja u skladu s potrebama tržišta.

KUVAJTSKI PRIVREDNICI U POSJETI SBK

Premijer Srednjobosanskog kantona Tahir Lendo ugostio je delegaciju privrednika iz Kuvajta koji su u posjeti Srednjobosanskom kantonu. Delegaciju privrednika je predvodio ambasador Bosne i Hercegovine u Kuvajtu Edhem Pašić.

Na radnom sastanku se razgovaralo o prijateljskim odnosima Bosne i Hercegovine i Kuvajta, te o mogućnostima privredne saradnje između domaćih i kuvajtskih privrednika, ali i o mogućem organizovanju naučno-stručnih susreta koji bi se temeljili na ekonomskoj, privrednoj i kulturnoj saradnji privrednika iz obiju država.

UČENICI OPĆE GIMNAZIJE KŠC POKRENULI PROJEKAT AFIRMACIJE KNJIGE I ČITANJA

Međuinstitucionalni projekat pod nazivom „Little Free Library“, koji za cilj ima afirmaciju knjige i čitanja uopće, pokrenut je od strane učenika Opće gimnazije KŠC „Sv. Pavao“ Zenica, a pod pokroviteljstvom Nadbiskupijskog Centra za pastoral mladih „Ivan Pavao II“. Naime, dvadesetak učenika spomenute obrazovne institucije, u saradnji s Gradskom bibliotekom, i pod mentorstvom bibliotekarke Darie Gelić, pokrenulo je prikupljanje knjiga koje će krasiti, za sada, police četiri zenička ugostiteljska objekta, te na taj način svim građanima našeg grada omogućiti, što jednostavniji, pristup beletristici.

Inicijatori ovog projekta, na ovaj način, podsjećaju Zeničane i na one vrijednosti koje su, prema njihovom mišljenju, u današnje vrijeme često zaboravljene.

„Na izrazito kreativne načine trudimo se potaknuti naše sruđane da spoznaju suštinu čitanja, ali i otkriju ono zanimljivo u samoj knjizi. Popularizacija čitanja je, sve vrijeme, naša zvijezda vodilja, a reakcije sugrađana, koji su se već do sada upoznali s našim namjerama su, izuzetno pozitivne“, kazala je Sara Dautbegović, učenica drugog razreda Opće gimnazije KŠC „Sv. Pavao“ Zenica.

No, nije samo sama ideja nastala u kreativnim mozgovima nadarenih srednjoškolaca. Gimnazijalci su, također, na sebe preuzeli i obaveze farbanja polica za knjige, pravljenja rekl-

mnog materijala, ali i nadzor nad knjigama koje će uskoro predstavljati svojevrsni inventar pojedinih zeničkih lokalâ.

„Sama činjenica da, po prvi put, učenici ulažu napore kako bi pomogli svojoj lokalnoj zajednici, ono je što ovaj projekat izdvaja od ostalih sličnih. Promoviranje izuzetno pozitivnih vrijednosti, a koje naši učenici u budućnosti žele vidjeti u svom gradu, čini srž ‘Little Free Library – a’“, poručuje bibliotekarka Daria Gelić.

Učenici, ali i ostali sudionici obog projekta pozivaju sve građane i korisnike Gradske biblioteke da poklone svoje knjige i na taj način podrže ovaj projekt.

PROCVAT TURIZMA U BIH: TOKOM PRETHODNE DECENIJE BROJ TURISTA POVEĆAN ZA MILLION

Bosnu i Hercegovinu posljednjih nekoliko godina posjećuje sve više turista iz regionala, ali i mnogih drugih dijelova svijeta, što najbolje pokazuju i zvanični podaci Agencije za statistiku BiH. Turizam bez sumnje predstavlja jedan od najbrže rastućih sektora u BiH koja uz kontinuirano obogaćivanje ponude i kontinuiranu promociju turističkih sadržaja iz godine u godinu privlači sve veći broj turista i gostiju. Zahvaljujući svojim prirodnim ljepotama, izuzetno bogatom kulturno-historijskom naslijeđu i gastronomskoj ponudi BiH je i prošle godine bila atraktivna turistička destinacija za mnoge koji su odlučili da posjete ovaj dio Europe. BiH je prošle godine posjetilo više od 1,5 miliona turista, ubjedljivo najviše od kako se prikupljaju podaci o turističkim posjetama bh. gradovima.

BiH posjetilo 1.544.452 turista

U prvih jedanaest mjeseci prošle godine Bosnu i Hercegovinu je posjetilo ukupno 1.544.452 turista, što je znatno više u odnosu na sve prethodne godine. O značajnom turističkom procvatu najbolje govori podatak da je broj turista u BiH prošle godine bio veći za oko milion u odnosu na podatke od prije deset godina. Naime, prema podacima Agencije za statistiku BiH, BiH je 2009. godine posjetilo 572.634 turista, a već sljedeće 656.333, što je 14,6 posto više u odnosu na godinu ranije. Svake sljedeće godine u kontinuitetu je rastao broj turista, pa je tako ovu balkansku zemlju tokom 2011. godine posjetilo 686.148 turista,

što je više za 4,5 posto u odnosu na isti period 2010. godine. Već 2012. godine u Bosni i Hercegovini je registrovan dolazak 747.827 turista, što je povećanje od devet posto, dok je 2013. zemlju posjetilo 844.189 turista – više za 12,9 posto u odnosu na prethodnu godinu. U BiH su 2014. godine turisti ostvarili ukupno 846.581 posjetu, što je za 0,3 posto više nego 2013. godine, dok je u periodu januar – decembar 2015. godine zabilježeno 1.029.000 posjeta turista, što predstavlja rast od 21,5 posto.

Prema tome, 2015. je godina u kojoj je prvi put broj turista premašio cifru od milion, a svake sljedeće godine njihov broj je konstantno rastao. Podaci Agencije za statistiku BiH pokazuju da su u periodu januar – decembar 2016. godine turisti ostvarili 1.148.530 posjeta, što je više za 11,6 posto u odnosu na isti period 2015. godine. Tokom 2017. godine gradove BiH je posjetilo 1.307.319 turista, što je više za 13,7 posto u od-

nosu na 2016. godinu, dok su u periodu januar – decembar 2018. turisti ostvarili 1.465.412 posjete, što je više za 12,1 posto u odnosu na isti godinu ranije.

Dominantne vrste turizma u BiH

Iz Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH kao dominantne vrste turizma u BiH ističu zimski turizam, kulturni turizam, eko i etno turizam, avanturistički, vjerski, banjski i primorski turizam. „Sektor turizma u BiH ima visok potencijal koji nije iskoristen ni na približno optimalnom nivou. Trenutno se BiH, u smislu stepena njenih turističkih potencijala kojima obiluje, može smatrati ‘neobrađenim dijamantom’”, smatraju u ovom državnom ministarstvu. Brojni poznati svjetski časopisi u posljednjih nekoliko godina Sarajevo i Mostar su u više navrata proglašavali jednom od deset atraktivnih turističkih destinacija koja se mora posjetiti.

MANIFESTACIJA „PJEŠAČENJEM DO ZDRAVLJA”

Dvanaesta tradicionalna manifestacija „Pješačenjem do zdravlja. Svi na Smetove, svi na snijeg“ uspješno je održana u organizaciji UO PD Željezara Zenica. Manifestacija se, svake godine, organizuje povodom završetka zimskog raspusta, te okuplja zavidan broj Zeničana. „Pored toga, manifestaciju organizujemo s ciljem okupljanja i ‘izbavljanja’ što većeg broja Zeničana iz zagađenog okruženja. Današnjem pohodu Smetovima, pridružili su se i članovi PD ‘Tajan’, PD ‘Mladost’, PD ‘Čolan’, PD ‘Vedro’, PD ‘Tvrtkovac’, kao i mnogi drugi“, istakao je Enver Beganić, predsjednik UO PD „Željezara Zenica“.

Između 200 i 250 učesnika današnjeg planinarenja svoju turu započelo je ispred Shopping centra „Džananović“, te su se, prema krajnjem odredištu, kretali preko Crkvičkog brda, Novog Sela, Križa, prevoja Smetova pa sve do planinarskog doma „Smet“. Svim učesnicima podijeljene su porcije graha i topli napici. Glavni sponzor pohoda jeste Grad Zenica.

 FIS

mjesec Ambyente

IZDVOJENO

dimenzija: (v)95x(d)280x(g)185 cm
okvir: bukva, iverica, jela
platno: mebl stof, eko koža
boja: crvena, bijela

UGAONA GARNITURA
IRINA

749,00KM
674,10KM

-15%

- » Kuhinje
- » Cipelari
- » Ormari
- » Barski program
- » Dječje sobe
- » Uredski namještaj
- » Regali
- » Komode
- » Predsoblja
- » Tapacirani namještaj

-10%

- » Noćni ormarići
- » Trpezarijske stolice
- » Trpezarijski stolovi

IZDVOJENO

dimenzija: (s)1230x(d)51x(v)210 cm
materijal: iveral
boja: bijela/crna visoki sjaj

ORMAR MILANO

579,00KM
492,15 KM

IZDVOJENO

dimenzija: (s)95x(d)45x(v)191,5 cm
materijal: iveral
boja: bardolino/bijela

REGAL MAGNUM

499,00KM
424,15 KM

IZDVOJENO

ormar: (s)1205x(d)61x(v)215 cm
krevet: tv.90x(d)168x(v)210 cm
komoda: (s)90x(d)43x(v)90 cm
noćnik zx: (s)60x(d)40x(v)44 cm
materijal: iveral
boja: pacific orah/grafitno crna

SPAĆA SOBA DALY

1099,00KM
934,15 KM

Iskoristite **sniženje na kompletan asortiman Ambyenta proizvoda.**

AMBYENTA

KŠC „PETAR BARBARIĆ“ TRAVNIK UČESTVUJE U REALIZACIJI REGIONALNOG PROJEKTA #3FORECO

KŠC „Petar Barbarić“ u Novu 2020. godinu ulazi s regionalnim projektom koji će okupiti učenike i djelatnike iz Travnika, Kikinde u Srbiji i Kumanova u Sjevernoj Makedoniji. Ceremoniju otvaranja projekta i susret projektnog tima i učenika je 31. januara u Travniku.

Projekt pod nazivom #3forECO okupit će učenike i djelatnike naše Gimnazije, Ekonomsko-trgovinske škole iz Kikinde te učenike i djelatnike Srednje škole Nace Bugjoni iz Kumanova. Temelj ovog projekta, koji će trajati ukupno sedam mjeseci, jest promocija ekologije, razvoj svijesti među učenicima i lokalnim zajednicama o potrebi očuvanja i zaštite prirode, ali i stvaranje veza i partnerstava među školama i učenicima u regiji koje u drugim okolnostima ne bi dobile mogućnost suradnje te upoznavanje i razvoja zajedničkih projekata. Ovo će također biti odlična prilika za naše mlade da se kroz putovanje regijom upoznaju s kulturno-povijesnim bogatstvom tri lokalne zajednice i naroda koji tu žive.

Što je RYCO?

Regionalni ured za suradnju mladih je međunarodna organizacija osnovana od šest sudionika s područja Zapadnog Balkana: Albanije, Bosne i Hercegovine, Kosova*, Crne Gore, Sjeverne Makedonije i Srbije. Temeljni cilj ureda jeste promocija duha pomirenja i suradnje među mladima u regiji kroz međunarodne programe razmjene.

Što RYCO radi?

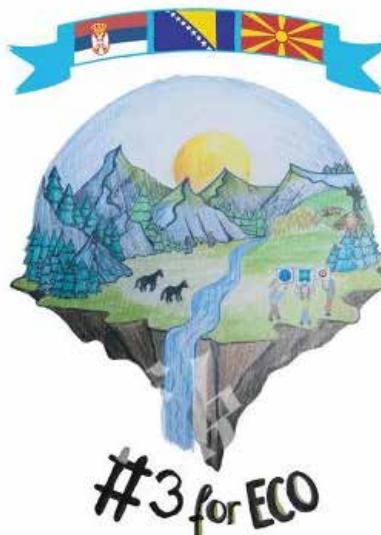
RYCO podržava ideje suradnje, povjerenja i dijaloga na području Zapadnog Balkana kroz finansijsku podršku projektima koji omogućuju susrete mladih.

Gdje se RYCO nalazi?

Sjedište ureda je u Tirani (Albanija) s tim da svi glavni građevi u regiji imaju podružnice.

Tko financira RYCO?

RYCO se financira kroz sredstva vlada država regije i kroz

podršku Europske Unije i drugih donatora.

Projekt #3forECO

Katolički školski centar „Petar Barbarić“ – Gimnazija Travnik nositelj je međunarodnog ekološkog projekta #3forECO koji je krajem 2019. godine uspješno ocijenjen od strane RYCO-a te je time dobio finansijsku podršku za realizaciju projektnih aktivnosti koje će se implementirati od siječnja do srpnja 2020. godine u Bosni i Hercegovini, Sjevernoj Makedoniji i Srbiji.

Gimnazija je tijekom prethodnih mjeseci ostvarila partnerstvo s Ekonomsko-trgovinskom školom Kikinda (Srbija) i OSTU Nace Bugjoni (Kumanovo) kroz pripremu projektnog prijedloga.

Osim naše škole, još samo dvije škole iz Bosne i Hercegovine dobile su sredstva za realizaciju projekta od ukupno 100 pristiglih projektnih prijedloga iz cijele regije.

Temeljne aktivnosti projekta uključuju:

Ceremoniju otvaranja projekta i susret projektnog tima i učenika: 31.01. Travnik

Prvi prekogranični susret mladih i studijska posjeta: polovica ožujka/marta, Sjeverna Makedonija (Kumanovo, Skopje, Mavrovo)

Drugi prekogranični susret mladih i studijska posjeta: polovica svibnja/maja, Srbija (Kikinda)

Međunarodni eko kamp #3forECO: polovica srpnja, Bosna i Hercegovina (Travnik, Vlašić).

Projekt će okupiti 42 učenika i djelatnike koji u drugim okolnostima ne bi imali priliku surađivati i susresti se kroz eko aktivnosti. Sve projektne aktivnosti promovirat će zaštitu prirodne baštine kroz međunarodnu suradnju, posjetu zaštićenim eko područjima kod tri partnerske strane te razmjenu iskustava o dobrom praksama zaštite prirode i uključenja mladih u procese učenja i promocije zdravog odnosa prema prirodnim bogatstvima. Osim ovog cilja, projektom se ostvaruje direktni kontakt između mladih i učenje o kulturnim raznolikostima u regiji, razbijanje predrasuda i širenje znanja o lokalnim zajednicama koje su uključene u ovaj projekt. Projekt je posebno značajan budući da su mladi, uključeni u ovaj projekt, stanovnici manjih ili ruralnih sredina i nemaju mogućnost posjetiti vršnjake iz ovih lokalnih zajednica.

Također, projekt je značajan i za partnerske škole budući da kroz projekt postaju veza između lokalnih zajednica i omogućuju razvijanje novih partnerstava u budućnosti, posebno na polju obrazovanja i kulturne razmjene.

TRAJNO NISKA CIJENA

OZNAKA: 23172
89,00 KM

OZNAKA: 23169
119,00 KM

BATERIJA USADNA 2 CIJEVI
JEDNORUČNA ZA UMIVAONIK LUX

**25,00
KM**

OZNAKA: 24067

 IMPPUMPS

PUMPA ZA C.G. 1"
GHN 25/60-180 IMP

**95,00
KM**

OZNAKA: 33060

Ferroli / iSEA

BOJLER ELEKTRIČNI
50L 2kW FERROLI/ISEA

**113,00
KM**

OZNAKA: 20154

 GLOBO

SVJETILJKA
STROPNA GLOBO

**19,90
KM**

OZNAKA: 19076

KUPAONSKI BLOK
OPTIMA E-65 FRAMINI

**208,00
KM**
FRAMINI

Navedene cijene s PDV-om

fmYE

030/718-333

Economic d.o.o. Vitez
Franična mreža Economic
T.R. Economic
Ivana Gundulića 2
Zenica 061/105-035
Vitez Tel.: 030/718-333
email: info@economic.ba
Web: www.shop.economic.ba

NAJČEŠĆE BOLESTI U VRTIĆU: ŠTA OČEKIVATI I KAKO POMOĆI DJETETU?

Vaše dijete krenulo je u vrtić. Prošli ste sve, upise, potvrde, prikupljanje dokumentacije, napokon možete odahnuti. Vaše dijete je primljeno i krenulo je u vrtić ili jaslice. Svi ste jako sretni i veseli, ali... Sve bi to bilo idealno kada se u vrtićima infekcije ne bi širile vrlo brzo i često. Vrijeme postaje hladnije, započinje sezona centralnog grijeњa, prostorije se slabije mogu prozračivati, svi manje boravimo na svježem zraku. Tuga zbog odvojenosti oslabljuje imunitet Djeca u vrtiću često obolijevaju od različitih virusnih i bakterijskih bolesti. Uzroci tome su da je kod male djece imuni sistem u razvoju te su djeca češće i teže bolesna.

Nadalje, djeca su prvi puta u kontaktu s većim brojem djece od kojih su neka prehlađena, neka u inkubaciji infektivnih bolesti, a neka zdravi kliconoše. Uz to, neka djeca su tužna zbog separacije od roditelja i pate. Otpornost na stres i vrtičke infekte je smanjena. Takva djeca se češće i teže razbole. Najčešće bolesti u jaslicama i vrtićima su respiratorne ili gastrointestinalne, odnosno one koje pogadaju dišni ili probavni sustav. Respiratorne bolesti su rinitisi - upale nosne sluznice, sinusiti - upale sinusa, tonsilitisi - upale ždrijela i mandula (najčešće gnojna upala - streptokokna), otitis - upale uha, laringitis - upale glasnica, bronhitisi - upale bronhialnog stabla, pneumoniae - upale pluća. Česte su i upale oka - konjunktivitis. Rinitisi i sinusiti su bolesti obilježene curenjem nosa - kod djece koja kreću u vrtić u jesen počne curiti nos i ne prestaje do proljeća, a samo se izgled sekreta mijenja i povremeno je nos i začepljen. Kašalj je također vezan uz sekreciju iz nosa, jer se sekret pri ležanju na ledima slijeva.

Upale grla se manifestiraju zažarenim ždrijelom i bolovima i peckanju pri gutanju. Upalu uha veća djeca već sama dobro prepoznaju po uhobolji. Obično joj predstoji curenje nosa ili začepljen nos. Svi u kući trebaju imati sirup za kašalj i skidanje temperature. Kašalj se pojavljuje u različitim stanjima, od laringitisa, kada zvuči kao

lavež psa, do upale pluća i bronhitisa. Uhripavcu ili pertusisu prisutan je tzv. "magareći kašalj". Kod opstruktivnih bronhitisa je popraćen i teškim disanjem i "šipnjom". Kada je kašalj suhi podražajni bez sekrecije i muči dijete osobito pri spavanju, dobro je dati sirupe za umirenje kašlja (moguće ih je kupiti u ljekarni bez recepta). Kada je kašalj "zreo", odnosno dijete može iskašljavati, dobro je kupiti sirup za iskašljavanje, također bez recepta. Najčešći uzročnici su virusi, a od bakterija Moraxella ili Branchamennala catharalis, H. Influenze i Streptococcus pneumoniae. Uzročnik pak gnojne angine je Beta hemolitički streptokok (BHS).

Djeca uz respiratore infekte mogu imati povišenu temperaturu, pa je to nešto s čime se roditelji često susreću tijekom predškolskog perioda. Visoka temperatura se može skidati antipireticima, lijekovima koji se mogu kupiti u apoteci bez recepta. Paracetamolski sirupi (Panadol, Lupocet, Plicet itd.) su prvi koje ćete dati djetetu za skidanje temperature, a mogu se dati nekoliko puta na dan. Ako su temperature upornije treba dati ibuprofenske preparate (Ibuprofen, Neofen, Dalsy...) ali njih davati rijede i paziti na dozu. Dok lijek ne počne djelovati, preporučujemo rashlađivanje djeteta u mlakoj kupki ili tuširanjem, te davanje tekućine. Kod male djece treba biti oprezan kod visokih temperatura jer su skloni febrilnim konvulzijama ili grčevima u visokoj temperaturi. Proljev i povraćanje su simptomi mnogih virusnih ili bakterijskih bolesti probavnog takta koje su također dosta češte u vrtićima. Većinu takvih bolesti roditelji mogu liječiti sami kod kuće. Opasnost od tih simptoma je dehidracija kojoj su mala djeca posebno skloni. Osnovna terapija je nadoknada tekućine, tj. davanje djetetu dovoljno tekućine, čaja ili vode uz rehidracijske soli i elektrolite (ORS-oralna rehidracijska otopina). Preporučuje se čaj od šipka ili crni čaj, a ORS otopina se kupuje u apoteci bilo u obliku gotovih napitaka ili u obliku praška koji se otapaju u vodi ili čaju

neposredno prije uzimanja. Dobro je davati i probiotike (dobre bakterije) koji normaliziraju crijevnu floru. Također se kupuju u apoteci bez recepta.

A dijeta? Nekad se preporučivala stroga dijeta, no činjenica je da dijete, kao i odrasli, u bolesti ionako baš i nema apetita i manje će jesti. Ponudit ćete mu lagantu hranu, ono što voli, po mogućnosti bez mlijeka, jer je masne, preslatke i teške namirnice bolje izbjegavati. Djetetu će odgovarati blago slani okus pa mu možete ponuditi da gricka štapiće ili nešto slično. Ako dojite dijete, naravno stavljat ćete ga što češće na prsa. Treba pratiti dijete, skidati mu temperaturu ako je prisutna.

Virusne bolesti prolaze za par dana, a ako traju duže treba se javiti pedijatru i učiniti dodatnu obradu. Vodene kozice i šarlah su najčešće, ali su moguće i virusne bolesti popraćene osipom kao npr. trodnevna groznica. Preporuka je da kod osipa obavezno posjetite pedijatra, za razliku od pojave povišene temperature. Naime osip može biti i znak opasnije bolesti, a svaki je osip drugačiji. Dakle pojava osipa, osobito kod febrilnog djeteta, znak je da morate pedijatru. Svakako najavite o čemu se radi (da dijete ima osip) da vas medicinska sestra stavi u izolaciju, zbog moguće zaraze. Crijevne parazitarne bolesti i ušljivost također su nešto što će dočekati vaše dijete u vrtiću, a uz to se i mnoge kronične bolesti prvi puta pokažu ili se pogoršaju u vrtiću.

U svakom slučaju prevenirati se može učiniti pravilnom prehranom i zdravim životnim stilom uz provođenje slobodnog vremena na svježem zraku. U uobičajenu prehranu se mogu dodati vitamini, osobito zimi, kada nema dovoljno svježeg voća i povrća, a imunitet se može podizati i preparamatima kao što su probiotici, imunomodulatori, propolis, ekolostrum, ehinaceja i mnogi drugi. Dostupni su u slobodnoj prodaji, bez recepta, ali bi bilo poželjno da se konzultirate sa svojim pedijatrom prije davanja takvih preparata djetetu.

PORODICA I RIZIČNA PONAŠANJA KOD DJECE

Prije svega bitno je naglasiti da su velike društvene promjene, siromaštvo, izmijenjen sistem vrijednosti, učinili da djeca i mlađi odrastaju u veoma kompleksnim i teškim okolnostima. U spriječavanju rizičnih ponašanja posebno mjesto zauzima porodica, ponajviše iz razloga što je porodica odgoina sredina posebno značajna u predškolsko i školsko doba... ali i tokom cijelog života. U porodici se odvija proces vaspitanja, ali i obrazovanja i socijalizacije djeteta. Također, ona osigurava model u kojem dijete uči razlikovati vlastitu ulogu prema drugim članovima i tu se ponajviše definiju roditelji kao uzor, jer u većini slučajeva možemo redi: dijete što vidi, djete i radi. Samim tim današnja porodica izložena je brojnim rizicima i uzrocima koji dijete mogu dovesti u različite neželjene situacije. Važno je na vrijeme upozoriti porodice da nekim od njih može biti izloženo i njihovo dijete.

Rizična ponašanja djece i mlađih sve su učestalija pojava određena opasnostima ili negativnim ishodima u smislu zdravlja, psihofizičkog razvoja i funkcioniranja u odrastanju. Najčešće identifikovana rizična ponašanja na koja treba obratiti pažnju su sljededa: sklonost laganju i varanju, neosjedanje krivnje, bezosjedajnost, svađanje, nesaradnja sa vršnjacima, izostajanje sa nastave, pušenje i opijanje, kockanje, prekovremeno provođenje vremena na ulici i u društvu koje vam je sumnljivo, burno reagiranje ili značajna promjena dotadašnjeg ponašanja. Dobro je znati: ako kod svog djeteta primjećujete neko zabrinjavajuće ponašanje i ako se ono uporno odražava, ponavlja ili postaje sve izražajnije, potrebna je dodatna pažnja, a ako je moguće i razgovor sa stručnom osobom.

Kao protivteža faktorima rizika postoje i faktori zaštite. To su snage koje štite dijete i pomažu mu da se odupre i umanji rizike za pojavu zabrinjavajućih oblika ponašanja. Važno je naglasiti da dijete živi u određenoj zajednici koja je vedinom sastavljena od porodice, škole i vršnjaka. To su tri faktora koja se međusobno nadopunjaju jer je čovjek bide kojemu je potrebno društvo drugih osoba i bez socijalizacije čovjek ne može normalno funkcionirati.

Podrazumijevajući, dva navedena faktora, porodica je najvažnija institucija u životu mладог čovjeka koji raste, razvija se i poprima određene oblike ponašanja koji su mu često nametnuti od strane osoba koje se nalaze u njegovoj neposrednoj blizini. Takve naučene oblike ponašanja dijete kasnije primje-

njuje u društvu sa svojim vršnjacima koji su mu često vrlo slični po ponašanju, jer djeca vedinom biraju sebi prijatelje koji su im slični, s kojima mogu pričati o svojim problemima i poistovjetiti se. Obzirom na ulogu roditelja u porodici na njima je odgovornost pri ulaganju u razvoj zdravog i pozitivnog obiteljskog okruženja. Kakav de biti čovjek, kakve de vrijednosti nositi sa sobom, zavisi posebno od toga kakvim ga roditelji učine. Samim tim prvi i osnovni faktor zaštite predstavlja zdrava porodična sredina koja uliva sigurnost djetetu i osnova je za formiranje stabilne ličnosti. Dobra i ugodna, intimna i topla atmosfera u porodici, sigurnost koju pružaju zdravi i interpersonalni odnosi, prvi su preduvjet uspješnog razvitka osobnosti i značaja djece i omladine. Porodica stvara temelje cjelokupnoj ličnosti djeteta ostvarivanjem fizičkog, intelektualnog, moralnog, estetskog i radnog odgoja. Ona daje ono što je bitno i od čega se kasnije škola i ostale društvene institucije polaze i na čemu grade odgojni utjecaj na dijete.

Obzirom da roditelji najbolje poznaju svoje dijete oni imaju ključnu ulogu u prepoznavanju rizičnog ponašanja. Veoma je važno da porodica na vrijeme prepozna promjene u ponašanju svog djeteta, makar one bile veoma male, i da na njih reaguje.

Može se dogoditi da na velike promjene u ponašanju djeteta teško i malo možete utjecati.

Također, neophodno je napomenuti da Savjetovalište svakodnevnim radom na terenu sa roditeljima i profesionalcima, ali i u samoj Ustanovi kroz individualni, partnerski i grupni tretman radi na poboljšanju odnosa, jačanju kapaciteta i povjedanju funkcionalnosti naših porodica kako bi na vrijeme uočili i prevazišli poteškote. U suštini najbolja zaštita djeteta od rizika postiže se zajedničkim djelovanjem porodice i škole, te ustanova koje su tu kao podrška i pomod porodici kao što su Porodično savjetovalište, Centar za socijalni rad, Centar za mentalno zdravlje i druge relevantne ustanove, ali i najvažnijeg faktora samo dijete.

Sve ovo znači da dijete treba da osjeti porodicu kao jednu vrstu sigurne luke iz koje može da isplovi kada to poželi i da istražuje u spoljašnjem svijetu, ali da zna da onog momenta kada poželi da se vrati i dalje de ostati prihvadeno i podržano, i neka vaše dijete bude sigurno da u vama uvijek može pronadati pomod i podršku.

AMEL TUKA I LARISA CERIĆ SPORTISTI GODINE U IZBORU SPORTSKOG SAVEZA

Bosanskohercegovački atletičar Amel Tuka i džudistkinja Larisa Cerić proglašeni su za najboljeg sportistu i sportistkinju BiH u 2019. godini u izboru Sportskog saveza BiH.

Tuka je dobio još jedno u nizu priznanja za izuzetan rezultat u prošoj godini u kojoj je ostvario jedan od najboljih rezultata u historiji bh. sporta osvojivši srebrnu medalju u utrci na 800 metara na Svjetskom prvenstvu u Dohi.

Cerić je također nastavila s odličnim rezultatima, a sve je oduševila osvajanjem srebrene medalje na Evropskim igrama u Minsku koje su bile ujedno i Evropsko prvenstvo.

Tuka i Cerić zbog obaveza nisu mogli prisustovati večerašnjoj manifestaciji u Narodnom pozorištu Sarajevu, a u njihovo ime nagrade su preuzeли Jasmin Ligata, Tukin PR menadžer i Arijana Jaha, generalni sekretar Džudo saveza BiH.

Za najuspješnijeg trenera u protekloj godini proglašen je Branislav Crnogorac (džudo).

Priznanje za najuspješniju državnu selekciju osvojile su seniorska muška karate reprezentacija BiH i senioski džudo mix tim BiH. Najuspješniji klubovi u muškoj konkurenciji su Stonoteniski klub "HT Eronet" Mostar i Taekwondo klub Novi Grad Sarajevo, a u ženskoj konkurenciji Košarkaški klub RMU Banovići.

Priznanje ambasador sporta dobili su rukometni reprezentativac BiH Nikola Prce i reprezentativac BiH u sjedećoj odbjoci Asim Medić, dok je posebno priznanje "Mirza Delibašić" dodijeljeno bh. košarkašici Marici Gajić.

Najuspješniji trener u paraolimpijskim sportovima je Mirza Hrustemović (sjedeća odbjaka). Nagrada za najuspješnijeg sportistu u paraolimpijskim sportovima pripala je Erminu Jusufoviću (sjedeća odbjaka), najuspješnija državna selekcija u paraolimpijskim sportovima je reprezentacija BiH u sjedećoj odbjoci, dok je najuspješniji klub u paraolimpijskim sportovima Klub sjedeće odbjake Spid Sarajevo.

Najuspješnija juniorka u protekloj godini je Anđela Samardžić, a junior Toni Miletić (judo). Priznanje za najuspješnijeg juniora u paraolimpijskim sportovima pripala je Jasminu Brkiću (sjedeća odbjaka).

Specijalno priznanje za vrhunski rezultat u 2019. godini dobili su Hamza Turulja (karate), Nedžad Husić (taekwondo) i Hamza Čajić (karate), a posebno priznanje za doprinos sportu i ostvarene rezultate u 2019 Azra Dedić i Husein Ramić.

Nagrade za životno djelo dobili su Zdenko Klepić, Dževad Šabeta, Fadil Mešan, Vlatko Glavaš, Ibrahim Krehić, Muhamed Ramić, te posthumno Žejd Dukmenić.

Posebna priznanja za publicistički rad dodijeljena su Arijani Saracević – Hećać, autoricu filma "Bosna" i Muhamedu Bikiću, autoru filma "Hase".

Specijalno priznanje Sportski događaj decenije dobili su organizatori EYOF-a, gradovi Sarajevo i Istočno Sarajevo.

TRENERI NA SEMINARU U SARAJEVU

Pred nastupajuću sezonu u Sarajevu je održan trenerски seminar kojem su prisustvovala 4 trenera iz Taekwondo kluba Zenica. To su: Emir Skopljak, Kenan Kulalić, Eldar Đulan i Saudit Kulačić. Sudačke licence za narednu sezonu dobili su: Kerim Karalić, Lejla Fejzić i Nedim Keleštura. Pored sudačkog seminara u sklopu organizacije Taekwondo saveza BiH održano je i polaganje za majstorska zvanja (crne pojaseve) odlukom upravnog odbora TKDSBIH predsjednik komisije bio trener Taekwondo kluba Zenica Emir Skopljak. Tri člana zeničkog kluba učestvovala su na polaganju za crni pojas. Mensur Topić koji je uspješno položio za majstorsko zvanje crni pojas III dan, dok su Nedim Keleštura i Halid Dizdarević uspješno položili za majstorsko zvanje crni pojas I dan.

U ZENICI SE OKUPILI FUTSAL REPREZENTATIVCI

Futsal reprezentativci Bosne i Hercegovine okupili su se u Zenici i počeli pripreme za turnir kvalifikacija za EURO 2022. koji će od 29. januara do 1. februara biti održan u Areni „Husein Smajlović“. Selektor Ivo Krezo o je prokomentarisao zdravstveni bilten ekipe: „Nažalost, nećemo moći na ovom turniru da računamo na Srđana Ivankovića koji ima povredu zadnje lože. Mirko Hrkać ima upalu sinusa, ali vjerujemo da će on biti spremna za turnir“. Krezo je prokomentarisao i grupu: „Prošle godine u isto vrijeme Zenica nam je bila sretna i bili smo uvjерljivo prvi na turniru. Nadam se da ćemo takve rezultate napraviti i sada. Naš rejting je iznad naših protivnika i ne bježimo od uloge favorita. Želimo prvo mjesto u grupi. Ne potcenjujemo nikoga, Kipar ima dobru ekipu, a i Švajcarska je dosta napredovala i oni ulaze u futsal. Moramo biti oprezni, ali i vjerovati da možemo ostvariti naše ciljeve“, kazao je Krezo.

MOGLI SMO NAPRAVITI SAMO JEDAN C3, ALI SMO IH RADIJE 36.

**CITROËN C3 SHINE PURETECH 83
U 36 KOMBINACIJA BOJA**

za 23.990 KM *

+ 4 GODINE GARANCije

CITROËN preporučuje TOTAL *Ponuda važi do 30. 4. 2020 samo kod ovlaštenih distributera Citroëna u BiH. Cijena u oglasu se odnosi na: Citroën C3 Shine PureTech 83 S&S BVM EURO 6.3 u metalik boji, koji između ostale opreme uključuje automatski klima uredaj, 7" ekran na dodir, 16" aluminijске felge VIBE, zadnje parking senzore, automatske prednje brisače i LED dnevna svjetla. Komb. potrošnja 3,9–5,0 l/100 km, emisije CO₂: 103–115 g/km. Cijena sa PDV-om. Navedene cijene već uključuju redovni popust. Slike vozila su simbolične. Više informacija na www.citroen.ba

INSPIRED
BY YOU

Auto centar OVNAK · Poslovni centar 96-2 · 72250 Vitez · Bosna i Hercegovina

Telefon: +387 30 717-106 · Faks: +398 30 717-107 · www.acovnak.com

AMINA HALAK I ARSIM GAŠI NAJUSPJEŠNIJI SPORTISTI TRAVNIKA U PROTEKLOJ GODINI

Amina Halak, članica Judo kluba „Travnik“ i Arsim Gaši, član Karate kluba „Vlašić“ proglašeni su za najbolje sportiste Općine Travnik u protekloj godini na tradicionalnoj manifestaciji održenoj u Centru za kulturu Općine Travnik. Najuspješniji sportisti u ekipnim sportovima su Anisa Haseljić, članica ŽNK „Rosa Brandis“ i Senad Tabaković, član NK „Travnik“. Najuspješniji sportista sa tjelesnim oštećenjem je Kerim Čelenka, SK „Target“, a najbolji trener je Samet Gaši, KK „Vlašić“, dok je najbolji trener u ekipnim sportovima Salih Salihović, NK „Travnik“. Najuspješnija ženska ekipa u protekloj godini je ŽNK „Rosa Brandis“, a najuspješnija muška ekipa NK „Travnik“. Nagrada za živno djelo posthumno je je dodjeljena porodici rahmetli Nisvete Pašić – Džimike, Zlatnu plaketu dobio je Ibrahim Osmangić – Kibri, Srebrnu plaketu Senad Đon-

lić, a bronzanu plaketu Markos Sučić i Zrino Kolenda. Za najperspektivnije sportaše večeras su proglašeni Marijo Matošević (NK Nova Bila), Rijad Saračević (RK Travnik), Rija Bevrnja (Košarkaški klub Travnik), Husein Maslić (JK Travnik), Anja Mišković (JK Travnik), Armin Mehić (KK Vezir), Lejla Šiljak (KK Travnik GS TMT), Muhamed Topoljak (ŠK Travnik), Sajra Dedić (ŠK Travnik), Amina Habibović (SK Target) i Naida Kahrić (Ski klub Karaula). U katego-

riji kadeta najuspješniji sportisti su Salih Halilović (KK Travnik GS TMT) i Imla Sarajčić (KK Travnik GS TMT), dok su u kategoriji mlađih kadeta najuspješniji Ali Arnautović (KK Travnik GS TMT) i Zahra Arnautović (KK Travnik GS TMT). Najuspješniji kadeti u ekipnim sportovima su Matija Šarić (RK Nova Bila) i Edina Duganhodžić (KK Travnik). Najbolje kadetske ekipe u 2019. godini su RK „Nova Bila“ i ŽKK „Travnik“. U kategoriji juniora najuspješniji

su Salih Selman (KK Vezir) i Nedžma Sefer (SK Target), a u ekipnim sportovima Berin Čatić (NK Travnik/FK Velež). Zahvalnice za podršku radu Sportskog saveza Općine Travnik uručen su: Centru za edukaciju mladih (CEM), Sportskom brendu No1, Larsi Cerić, Travničanki, najboljoj sportašici i najboljoj džudistkinji BiH, načelniku općine Travnik, Admiru Hadžiemriću i premjeru SBK Tahiru Lendi, dok je povelju za postignute rezultate dobio Karate klub „Travnik GS TMT“ pod vodstvom trenera Adnana Arnautovića. Povelju za afirmaciju invalidnog sporta dobio je Emin Borić, a za rezultate u protekloj godini plaketa Sportskog saveza dodjeljen je i Adelinu Mašiću. Nagradu „Karlo Jurić“ koju su sutanovali TNT Radio i ENI News za doprinos sportu, te kontinuirano i objektivno izvještavanje o sportskim događajima dobila je TNT Grupacija.

KK JUMPER U HERCEG NOVOM: VRIJEDNO ISKUSTVO IGRANJA REGIONALNIH UTAKMICA

Ekipa Košarkaškog kluba Jumper iz Zenice boravila je u Herceg Novom. Zeničke košarkašice igrale su mečeve 9. i 10. kola Regionalne WABA lige.

Osim Jumpera u grupi su domaćin Primorje i drugi bh. predstavnik RMU Banovići. Mlada i neiskusna ekipa Jumpera doživjela je dva poraza. U prvoj utakmici izgubili su od Primorja sa 75:53 dok su i pored vođstva do 37 minute u drugoj utakmici poražene od drugog bh. predstavnika RMU Banovića sa 76:68.

I pored dva poraza u stručnom štabu su zadovoljni nastupom svojih djevojaka jer se radi o prvoj sezoni učešće na međunarodnoj sceni. U nastavku sezone košarkašice Jumpera očekuje učešće u A1 ligi i Ligi mladih regionalnoj košarkaškog saveza Zenica.

NOGOMETAŠI ČELIKA OTPUTOVALI U ANTALIJU SA ŠEST NOVIH IMENA

Nogometari Čelika su otputovali za Tursku gdje će boraviti do 10. februara.

Na spisku trenera Umita Ozata nalazi se 27 igrača. To su: Pavlović, Nurković, Sejmen, Mešić, Blažević, Ćubara, Vrhovac, Horić, Mahmić, Franjić, Vardo, Grakovac, Bajraktarević, Salčinović, Žuna, Bjeloš, Perišić, Vujašin, Rešić, Huseinbašić, Musić, Mahmutović, Aganspahić, Klarić, Keita, Bradji i Drilon.

„Trenutno sam sa svim zadovoljan i

dobro je stanje i kada se priključe još dva igrača bit ćemo još jači. Tražimo jednog lijevog beka i ako mogućemo dovesti i nekog centrafora“, izjavio je pred polazak za Tursku, Umit Ozat, trener NK Čelik.

Nagomilana dugovanja sudskim putem su odlučili riješiti Okić, Jamak, Dilaver, Dedić, Pecelj, Brekalo, Isić, Miletić i Raguž, u čiju korist je na kraju presudila prvostepena komisija

Fudbalskog saveza ZDK, pa su postali slobodni igrači. Od novih imena na Bilino polje su dosad stigli Franić, Horić, Bjeloš, Klarić, Vujašin, Mešić. Tokom boravka u Antaliji crno -crveni će odigrati pet kontrolnih mečeva.

Zenički premijerligaš će nakon povratka iz Turske, u Zenici odraditi završnu fazu priprema, a sedam dana prije nastavka sezone planirana je i generalka na Bilinom polju protiv banjalučkog Borca.

FUDBALSKU REPREZENTACIJU BIH ČEKA VAŽAN ŽRIJEB U AMSTERDAMU

Bosna i Hercegovina će krajem marta igrati baraž za odlazak na Evropsko prvenstvo, a početkom trećeg mjeseca će saznati i protivnike s kojim će se sastati u drugoj polovini 2020. godine.

UEFA je potvrdila kako će se žrijeb drugog izdanja Lige nacija održati 3. marta u Amsterdamu s početkom u 18 sati, a Bosna i Hercegovina će se takmičiti u najjačoj diviziji – Ligi A.

Kao što je od ranije poznato UEFA je napravila određene korekcije u odnosu na prvo izdanje Lige nacija, pa će tako u Ligi A nastupiti 16 selekcija.

Zmajevi si završili u trećoj jakosnoj skupini zajedno sa Ukrajinom, Danskom i Švedskom. Mogući protivnici bh. reprezentacije još su:

Prva jakosna skupina: Portugal, Nizozemska, Engleska, Švicarska

Druga jakosna skupina: Belgija, Francuska, Španija, Italija

Cetvrta jakosna skupina: Hrvatska, Poljska, Njemačka, Island

Pobjednici grupe iz Lige A će se plasirati na završni turnir u junu 2021. godine, dok će posljednjeplasirane selekcije u grupama ispasti u Ligu B.

Utakmice grupne faze će se igrati u septembru, oktobru i novembru. Prvo kolo je na rasporedu od 3. do 5. septembra, a šesto od 15. do 17. novembra.

SENAD LULIĆ SE VRAĆA U REPREZENTACIJU

Fudbaler Lazia, Senad Lulić odlučio je da se vrati u reprezentaciju Bosne i Hercegovine i stavi se na raspolaganje selektoru Dušanu Bajeviću za utakmice baraža za Euro 2020.

Lulić je do sada za nacionalni tim odigrao 57 utakmica i postigao 4 gola. Posljednji nastup za bh. tim je zabilježio protiv Belgije 7. oktobra 2017. godine na stadionu „Grbavica“ u Sarajevu.

11 FAKTORA KOJI UTIČU NA CIJENU KVADRATA NEKRETNINE

Ne postoji opšta saglasnost o tome da li je bolje birati staru ili novu gradnju. Prednost stare je činjenica da je temeljnija i stabilnija, dok novu nije glas o korištenju nekvalitetnih materijala. S druge strane, u staru gradnju su neophodna dodatna ulaganja. Stanovi u novogradnji su u prosjeku za 30 posto skuplji u odnosu na starogradnju.

Faktori koji utiču na cijenu nekretnine:

1. Lokacija

Utiče na bruto cijenu od 20 do 30 posto.

2. Uknjiženost

Uknjiženi stanovi će na tržištu postići višu cijenu, jer su sama kupoprodaja i prijenos prava svojine nepokretnosti sigurniji. Kod neuknjijenih stanova se mora utvrditi da li su legalno izgrađeni.

3. Spratnost

Stanovi koji se nalaze između prvog i četvrtog sprata imaju veću cijenu. Sa višim spratom cijena opada, a tako je i sa nekretninama koje se nalaze u suterenu. Na cijenu takođe utiče i visina zgrade – stanovi u niskim zgradama, sa manjim brojem stanova, tražeći su od visokih zgrada sa velikim brojem stanova.

4. (Ne)posedovanje lifta

Bitan kriterijum mnogih prilikom odabira stana jeste postojanje lifta u zgradama, sa razlogom. Kod nas nije postojala praksa ugradnja liftova u stare zgrade, ali se i to mijenja, tako da se cijena ugradnje lifta kreće oko 25 000 eura.

Ulaganje do 2.000 eura u vidu krečenja i hoblovanja parketa, može povećati cijenu od 5.000 do 10.000 evra.

5. Položaj stana

Da li stan gleda na jug ili zapad, gde je povećan broj sunčanih sati, ili na istok odnosno sjever, stavka je koja na konačnu cijenu stana utiče za tri posto. Još jedan bitan segment je okruženje na koje stan gleda – nije isto ako je u pitanju park ili

bučna raskrsnica.

6. Dotjerivanje stana pre prodaje

Ulaganje do 2.000 evra u vidu krečenja, hoblovanja parketa, sitnih popravki, može povećati celokupnu cijenu od 5.000 do 10.000 evra.

7. Potražnja

Povećanju cijena nekretnina doprinose i povoljni bankarski krediti, te se ljudi uglavnom odlučuju za novogradnju, pri čemu cijena mjesecne rate može biti manja od mjesecne kirije prilikom iznajmljivanja.

8. Posjedovanje terase, balkona, verande

U uslovima života koje diktira gradska vreva, terasa ma kolika njena veličina bila, predstavlja pravu oazu mira, tako da su stanovi bez iste osuđeni na nižu cijenu.

9. Struktura stana

Dobro iskorišten prostor je uvijek na cijeni, tako da će privlačniji biti bolje organizovan i funkcionalan stan od drugog iste kvadrature gdje su potrebne adaptacije. Manji stanovi imaju višu cijenu po kvadratu od većih.

10. Stanje sanitarija

Projmena pločica, kade, lavabo, vodokotlića jeste velika investicija, koja se može višestruko isplatiti.

11. Odgovor na potrebe kupaca

Blizina prijevoza, odnosno povezanost sa drugim dijelovima grada, zatim blizina bolnice, škole, parkova, posjedovanje garaže ili parkinga, samo su neki od kriterijuma koji su beskompromisni i koji umnogome utiču na cijenu nekretnine.

EKOLOŠKE OZNAKE: STROGA MJERILA ZA NAJZAHTJEVNIJE POTROŠAČE

Potrošači se sve više educiraju o proizvodima koje kupuju. Prilikom kupovine poseban naglasak stavljuju i na zdravlje i ekologiju. Sve to dovelo je do velikog rasta potražnje za proizvodima vrhunske kvalitete koji zadovoljavaju visoke standarde zaštite okoliša u proizvodnji, a velika konkurenca na policama trgovina potaknula je i tvrtke da se prilagode takvim trendovima pa se mnoge od njih nastoje istaknuti upravo naglašavajući pozitivan ekološki aspekt svojih proizvoda.

Tržiste je danas preplavljeno razno raznim takozvanim „eko-oznakama“ koje to zapravo nisu jer ne uključuju postupak neovisne verifikacije od treće strane i/ili ne sagledavaju okolišna svojstva proizvoda kroz životni ciklus, a kako bi se uveo red na tržiste i suzbilo lažno deklariranje na razini EU donesena su jedinstvena mjerila koja određuje koji proizvodi mogu nositi eko-oznake i reklamirati se kao „zeleni“.

Eko ozname su dobrovoljne, obuhvataju različita okolišna mjerila kroz životni ciklus proizvoda ili usluga i što je najvažnije, imaju neovisan sustav kvalificirane procjene/verifikacije od treće strane.

Kupcima te ozname jasno daju do znanja da su proizvodi koji ih nose prošli stroge kontrole od strane nezavisnih tijela i da, zadovoljavaju kriterije očuvanja okoliša više od onih propisanih trenutnim zakonima. Ozname su namijenjene samo najboljima pa su mjerila po kojima

se dodjeljuju postavljena tako da svega 20 do 30 posto proizvoda na tržištu može udovoljiti tim zahtjevima. Također, samo eko-oznake Tipa I mogu biti uključene u Svjetsku mrežu eko-oznaka (Global Ecolebellung Network, GEN).

Eko ozname

Da bi proizvod ili usluga mogli nositi oznaku EU Ecolabel, moraju zadovoljiti strogi skup mjerila koja se temelje na stručnim i znanstvenim parametrima pritiska proizvoda/usluga na okoliš tijekom životnog ciklusa (od prikupljanja i obrade sirovina, preko proizvodnje, pakiranja, prijevoza, davanja usluge, uporabe i do kada postane otpad). Mjerila su specifična za konkretnu skupinu proizvoda, odnosno usluga, i usmjerena su na onaj dio pritiska na okoliš koji je najznačajniji i na koji se može utjecati. U primjeni je od 1992. godine, a prema podacima Europske komisije iz marta 2018., na europskom tržištu je gotovo 70.000 proizvoda i usluga koje nose znak EU Ecolabel.

Prednjači Španjolska s više od 30 hiljada označaka, a slijede Italija i Francuska sa znatno manjim brojkama. Zanimljivo je da su Španjolci veliku većinu označaka dobili za usluge u turizmu, odnosno smještajne kapacitete. Njihovi hotelijeri prepoznali su interes kupaca za „eco-friendly“ hotelima i orientirali se na privlačenje gostiju označkom koja je prepoznata na razini cijele EU.

Šta možemo napraviti za očuvanje planeta?

Svi smo puno puta čuli da je očuvanje okoliša u kojem živimo od velikog značaja za život svih nas te da i male stvari mogu promijeniti svijet na bolje. Saznaj kako i sam/sama možeš pomoći razvoju eko svijesti. Šokantan je podatak da se npr. ukupna količina otpada u Europi godišnje kreće oko brojke od 3000 milijuna tona, od čega je 306 milijuna tona (ili 415 kilograma po stanu) komunalnog otpada, a oko 30 milijuna tona opasnog otpada. Treba naglasiti da je recikliranje i ponovno upotrebljavanje stvari, osim što je bolje za okoliš, bolje i za kućni budžet jer se dosta novca može uštedjeti ako, naprimjer, umjesto plastičnih tanjura i čaša koristimo one obične koje ćemo poslije oprati. Možda se čini beznačajno, no ako neke od ovih malih stvari radi veliki broj ljudi, okoliš će biti puno zdraviji za sve nas.

Evo nekoliko stvari koje možeš sam/a napraviti:

1. Plastične vrećice zamijeni platnenim.
2. Isključi električne uređaje kad ih ne koristiš.
3. Odaberis hemijske olovke kojima se može promijeniti uložak te se duže mogu koristiti od onih jednokratnih.
4. Uvijek zatvori vodu dok pereš zube, briješ se ili nanosiš gel za tuširanje – tako ćeš potrošiti manje vode.
5. Umjesto plastičnih čaša koristi staklene. Izbjegavaj plastične tanjure, posude i pribor za jelo, a koristi one obične koji se Peru.
6. Obične baterije zamijeni onima koji se pune.
7. Kad god možeš umjesto ubrusa koristi kuhinjske krpe.
8. Razvrstavaj otpad i odlaži ga u predviđene kontejnere (npr. one za plastiku, staklo, papir i slično).
9. Ako imaš tu mogućnost, uvijek kupuj organsku hranu koja nije tretrirana hemikalijama ili sredstva za higijenu koja nose označku da su od prirodnih sastojaka (jer u sebi nemaju štetne sastojke za koje ne znamo kada će se i hoće li se moći razgraditi jednom kad dođu u vodu).
10. Posadi u dvorištu drvo ili uzgajaj kućne biljke ako živiš u zgradici jer one potiču pročišćavanje zraka.

www.hteronet.ba

Što mora imati svaka veza kako bi potrajala? Dobru komunikaciju i povezanost.

Povezali smo Vaš dom, Vaše voljene i posao...
Za Vaše veze koje traju.

hteronet

Veza koja traje